

OZDOBIĆ SIĘ (32) *vb pf*

się (28), się (4).

Oba o jasne.

inf ozdobić się (14). ◇ *fut* 2 sg ozdobisz się (1). ◇ 3 sg ozdobi się (5). ◇ 3 pl ozdobią się (1). ◇ *praet* 3 sg m ozdobił się (2). n ozdobiło się (1). ◇ 3 pl m pers ozdobili się (1). ◇ *imp* 2 sg ozd(ob) się (1). ◇ *con* 2 sg f by ozdobiła się (1). ◇ 3 sg m by się ozdobił (2). n by się ozdobiło (1). ◇ 3 pl m pers by się ozdobili (1). ◇ *part praet act* ozdobiwszy się (1).

Sł stp. Cn, Linde brak.

1. *Przystroić się, upiększyć się w sensie fizycznym i duchowym (o człowieku) [w tym: czym (24)] (29)*: Abowiem to łą przypadki do fortuny potrzebne/ do rozumu mało. Abowiem łzukaiąc fortuny/ czymkolwiek fie kto może ozdobić/ tedy mu tho nie nie wádzi. Bo ácz dobre iest frebro łámo przez fie/ ále iefzczę cudnieyfze będzie y zacnieyfze/ kiedy go y tám y łám przyłóci. *RejZwierc* 21v.

a. *Przystroić się przez dodanie urody, pięknego wyglądu (7)*: Kto fie łławy dobił/ Lepiey fie ten niż złotim łáncuchem ozdobił. *KochSat* A2v; *GórnDworz* V5v; *RejZwierc* 158.

W przeciwstawieniu: »ozdobić się ... oszpacić się« (1): A iż tego białyngłowam dopuřczono/ áby fie fıroily/ áby fie fıarály o czudność/ [...] potrzebá dworney pániey/ áby fiebie łámá dobrze znála/ czym fie ozdobić/ czym ofzpácić może *GórnDworz* X3v.

Szereg: »ozdobić się, (albo) upstrzyć« [*szyk 1:1*] (2): A piękniey thá vćciwa łwobodá káżdego człowieká ozdobić może niżliby fie vpřtrył álbo ozdobił iákiemi nakořtownieyfzemi klenoty. *RejZwierc* 104, 219v.

W przen (1):

W porównaniu (1): Yemeř złóciwřly/ tymći rychley Bog łáłkę wlewa. Ale yeřli fye ozdobiř/ yáko kot [*gdy się liże*]/ dobrymi vczynki/ nie temu nye vczyniř. *KromRozm I* H2.

b. *Upiększyć się moralnie pod względem cnót, zabłysnąć, zajaśnieć; excellere* *Modrz* [*w tym: czym (10)] (13)*: A chociaż te wyłokie cnoty/ mądrosć/ włpianiále łercze/ powřcięgliwořć/ y ine/ widzą fie być mało vżyteczne ku dworney [...]/ zabáwie/ iednák ia chcę/ iżby fie dworna páni iemi ozdobiá [...] dla zupełney iey dořkonáłości *GórnDworz* X4v; Abowiem á czym fie innym młody człowiek napřdzey ozdobić ma/ iedno nadobną łpráwą około fiebie/ ktora niłkąd inąd przypáć nie może/ iáko s porządnego ćwiczenia. *RejZwierc* 15.

W przeciwstawieniu: »ozdobić się ... popłuskać się« (1): A coř fie miał ozdobić ich [*przodków*] cnotą by złotem/ Y gniazdem fie popłuskář by łáłkołká błotem. *RejWiz* 100.

W porównaniu (2): Ale ktho fie ozdobi cnotą/ pięknym ná wřzem vmiárkowánim/ poćciwemi pořtěpki/ nadobnemi á ozdobnemi łpráwami/ ten iest iáko łzczep pięknie vřzczepiony *RejZwierc* 52v, 100.

Zwroty: »cnotą (cnotami) się ozdobić« [*szyk zmienny*] (5): *RejWiz* 100; Toć iest łláchectwo cnotą fie ozdobić/ Niecnoty kijem iáko wężá dobić. *RejZwierc* 220, 52v, 106v; Bo łudźiom vbogim/ choćiaby się też wřzelákiemi cnotami ozdobili [*si in omni virtute excellent*]/ żadne/ ábo bárzo máłe zapłáty bywáią náznáczone/ ták z fırony bogactw/ iáko z fırony łáłki/ y dořtoynořci iákiey. *ModrzBaz* 18v.

»nadobnie się ozdobić« (1): Tá [cnota] ponuro nie chodzi/ pátrzy w niebo ząwždy/ A tą iedno nadobnie ozdobi lie káždy. *RejWiz* 89.

»ochędostry się ozdobić« (1): fluchay iáko cie [Bóg] vczy/ [...] iáko tá fwiátłość twoiá fwiećić á iáko lie okázowác ma/ á iákimi lie ochędostry ozdobić mařz przy okazaniu tey fwiátłości fwoiey. *RejPos* 342.

»pięknie się ozdobić« (1): Ale kiedy go [człowieka] kto nadobnie [...] ze złych obyczáiov wyplewie/ iuż y pięknie lie ozdobi/ y nadobne wonności z niego zálátuią/ z oney pachnącey flawy iego/ á z dobrych á s počciwych obyczáiov iego. *RejZwierc* 148v.

Szereg: »ozdobić i okazać się« (1): A wřzakoż to nalepřzy ná fwiecie dobry/ co nie iedno pokątnie dobri ále iáwnie á iálnie ná wiele řtanow dobroć iego ozdobić y okazać lie może. *RejZwierc* 101v.

W przem (2) : *RejWiz* 8; ma miła cnoto y řprawy počciwe/ [...] řluzcie wiernie ludziom ktorzy was tu znáią/ A o wálze zacności pilnie lie řtáraią. Bo lie wámi ozdobią piękniey niżli złotem *RejZwierc* 271v.

c. *Przysporzyć sobie sławy, wřławić się [w tym: czym] (6) (8)* : Nicby lie nie ozdobił przedię onym gniazdem [= *rodem*]/ [...] Tákżec y ty w řwym gniáždzye iefli płocho řtániefz/ Wierz mi iż máley flawy y s przodkow dořtániefz. *RejWiz* 99v; *GórnDworz* Bb8v; Ktoż lie tytuły á Herby ozdobi? Iefli řwey flawy s cnotą nie řpořobi. *RejZwierc* 220; ktorzy řię przodkow řwych zacnością niemogą ozdobić [*qui vero nullo maiorum splendore commendentur*]/ či řię niech řtáraią/ áby řię wláfną řwoią cnotą zdobili y zacnemi czynili *ModrzBaz* 74v.

ozdobić się u kogo (1): Ieden potym Biřkupem/ drugi Kářztellanem/ Zořtał/ trzeci Miecznikiem/ [...] Ořtátká zachowániefz/ wielkim dořłżyli/ Ze lie v wřzech Polaków/ pyęknie ozdobili. *RejZwierc* 60v.

Zwroty: »pięknie (napiękniej) się ozdobić« [*szyk zmienny*] (3): GOrayřkich dom ząprawdě/ ozdobił lie pięknie/ Y zda mi lie káždy z nich/ řwego lie nie łęknief. *RejZwierc* 86v, 19, 60v.

»pięknemi sprawami ozdobić się« (1): nadobnie lie pięknemi řprawy ozdobiwřzy/ do domu lie zálief wroćil/ thák iżby lie ludzie przypátrowáli onym ozdobnym obyczáiov iego. *RejZwierc* 18.

Szereg: »zafarbować a ozdobić się« (1): to řobie ták vmiłowác/ [...] mařz/ y thym lie parác/ y thym lie báwić/ czymby lie on twoy řtan počciwy co napiękniey záfárbowác á ozdobić mógl. *RejZwierc* 19.

2. *Przysporzyć sobie sławy (o rzeczach, krajach, miastach) [czym] (2)* : Iákimi dwiemá koronami ozdobiło řię to miářto [*Rzym*]: o iáko dwiemá temi złotemi łáncuchy przjbráne iefł. *SkarJedn* 90.

Szereg: »ozdobić i umilić się« (1): Wdzięcznieyřze by było y milřze řáfiefstwo to/ ktore mamy z řobą. Boby řię iedną Wiářą ktora nawięcey wiąże ludzie/ ozdobiło y vmiřlo. *SkarJedn* 366.

3. *W funkcji strony biernej: Być udoskonalonym (o teńcie) [czym] (1)* : Ale iżby lie dořtáteczniey řwiádectwy Doktorow s. tá nářzá rořpráwá ozdobyć móglá/ tedy tu ořto iáwnie á iálnie řwiádectwá/ s piřmá ich prawdziwie znieřione/ mieć będziemy. *RejPosWiecz*² 95.

Synonimy: **1.a.** *ochędożyć się, okrasić się, przystroić się, upstrzyć się*; **b.** *zafarbować się*; **2.** *umilić się.*
Formacje współrdzenne cf ZDOBIĆ.

Cf OZDOBIONY